

Het LIFE-programma in België

Feiten en cijfers

Het LIFE-programma heeft 316 projecten in België gefinancierd voor 139 coördinerende begunstigen met 808 miljoen euro projectkosten in totaal, waarvan de EU 359,5 miljoen euro heeft verstrekt.

Het LIFE-programma is het financieringsinstrument van de EU voor milieu- en klimaatactie. Het programma loopt sinds 1992 en heeft meer dan 5500 projecten in de EU en in derde landen medegefinancierd, waarmee meer dan 12 miljard euro is gemobiliseerd en meer dan 5 miljard euro is bijgedragen aan de bescherming van het milieu en het klimaat. Het LIFE-programma draagt volledig bij tot de doelstellingen en streefcijfers van de Europese Green Deal.

De begroting voor de periode 2021-2027 is vastgesteld op 5,4 miljard euro.

De volgende subprogramma's worden gedekt (*):

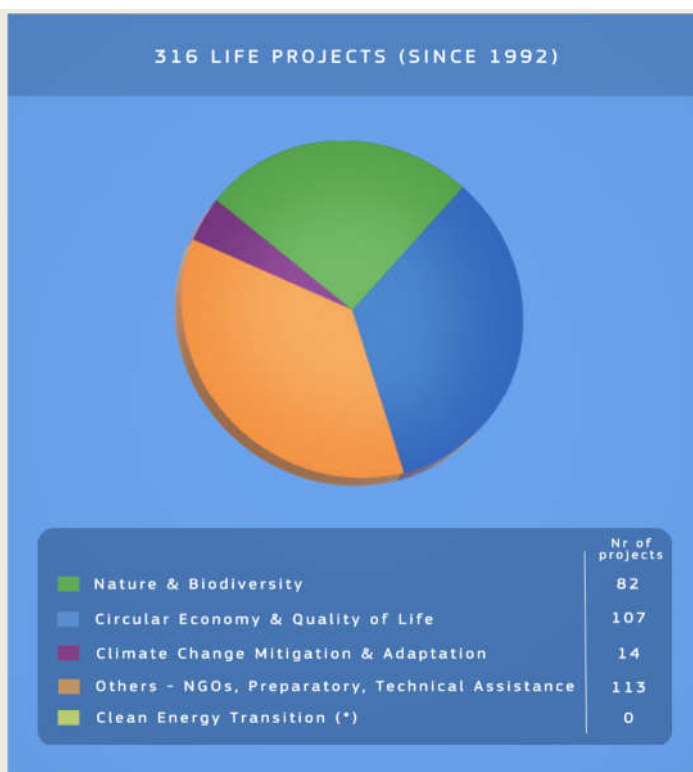
- **Natuur en biodiversiteit**
- **Circulaire economie en levenskwaliteit**
- **Beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering**
- **Transitie naar schone energie** (eerste oproep tot het indienen van projecten in 2021) (*)

Voor meer informatie:

https://cinea.ec.europa.eu/life_en

'The future is green. The future is LIFE' leaflet

Afgeronde en afgesloten projecten worden in dit document aangeduid met de nieuwe nomenclatuur van het LIFE-programma 2021-2027

INVESTMENT IN LIFE PROJECTS IN BELGIUM (€ million)

	TOTAL INVESTMENT	EU CONTRIBUTION
ALL LIFE projects	808	359
Nature & Biodiversity	329	182.5
Circular Economy & Quality of Life	260	102.5
Climate Change Mitigation & Adaptation	74.5	29
Others - NGOs, Preparatory, Technical Assistance	144.5	45.5
Clean Energy Transition (*)	0	

LIFE Natuur en Biodiversiteit

Het onderdeel Natuur en Biodiversiteit omvat steun voor standaardactieprojecten voor de ontwikkeling, toepassing en bevordering van goede praktijken met betrekking tot natuur en biodiversiteit, alsmede 'Strategische Natuurprojecten' (SNAP). Deze nieuwe projecten ondersteunen de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie op het gebied van natuur en biodiversiteit door de implementatie van coherente actieprogramma's in de lidstaten met het oog op de integratie van deze doelstellingen en prioriteiten in andere beleids- en financieringsinstrumenten, onder meer door een gecoördineerde implementatie van de prioritaire actiekaders die zijn aangenomen op grond van Richtlijn 92/43/EEG.

Tot nog toe heeft de component LIFE Natuur en Biodiversiteit 82 projecten medegefinancierd in België. Deze projecten vertegenwoordigen een investering van 329 miljoen euro, waarvan 182,5 miljoen euro is verstrekt door de Europese Unie.

De voltooide projecten waren voornamelijk gericht op het herstel, het behoud en het beheer van habitats. Deze omvatten de regio Ardenne liégeoise, de Uitkerkse polders; de Dommelvallei; bossen in de Vlaamse Ardennen; de kalkhoudende habitattypes in de streek van de Lesse en de Lomme; het fossiel estuarium van de duinen van de IJzer; de droge graslanden van de Bovenmaas; de minerotrofe venen en heide-ecosystemen in de Zuiderkempen; het Hageland; de turf- en natte habitats op het plateau van Saint-Hubert; het laagveenecosysteem "Damvallei"; moerassen langs de Schelde; het vijvercomplex van Midden-Limburg; de oligomesotrofe waterhabitats in de Kempen; de waterrijke natuurgebieden in Belgisch Lotharingen; de zoute graslanden in de Vlaamse polders; de valleien en turfheides van de Croix Scaille en het plateau van Tailles; heide in verschillende gebieden; vogelhabitats in Abeek; de bocagelandschappen van de Fagne-Famenne; bossen in de Most-Keiheuvel; de kwelders van het Zwin; de Bosbeek-, Itterbeek en Kleine Netevalleien; het grasland in Vochtig Haspengouw en Zuid-Lotharingen; de graslanden in de Oostkustpolders; en alluviale bossen en krekken binnen de gecontroleerde overstromingsgebied van de Schelde-estuariumsite Kruikeke-Bazel-Rupelmonde. Een project werkte specifiek aan de bescherming van natuurlijke habitats voor ernstig bedreigde soorten in het Zoniënwood. Een ander project was gericht op de ontwikkeling van innovatieve technieken voor de aanleg en het onderhoud van boscorridors voor bovengrondse leidingen, teneinde hun potentiële voordelen voor biodiversiteit maximaal op te voeren. Het project is ook gericht op de bescherming van bepaalde soorten (zoals de parelmossel, de kwartelkoning, bedreigde vleermuissoorten in Vlaanderen en bedreigde vlinders in Wallonië). Ngo's vormden veruit het grootste deel begunstigden (meer dan 80%). Andere projecten werden ontwikkeld door lokale en regionale overheden en door parken en een professionele organisatie.

Er lopen 11 LIFE Natuur-projecten in België. Deze zijn gericht op het herstel van habitats (kustduinen tussen Duinkerke in Frankrijk en Westende in België; de Demervallei; grasland- en boshabitats in Wallonië (België) en Grand Est (Frankrijk)) of soorten (*Nardus* en *Limosa* in de Kempen). Sommige projecten hebben meer specifieke doelstellingen: LIFE Pays Mosan focust op de connectiviteit van het Natura-2000-netwerk in het Belgisch-Nederlandse grensgebied in het Maasbekken. LIFE4FISH beoogt de aanleg van een vismigratietraject langs de Maas; en verbinding van het behoud van habitats met het beheer van biomassa op lange termijn in Vlaanderen (België) en Polen. LIFE 3n-Bullfrog zal invasieve waterfauna bestrijden, met een proefproject betreffende de Amerikaanse brulkikker. Het LIFE DUNIAS-project beoogt IAS (invasieve uitheemse soorten) in het Belgische kustgebied op een gestructureerde en gecoördineerde manier te bestrijden.

Eén afgesloten project, medegefinancierd in het kader van het vroegere onderdeel Informatie & Communicatie, AlterIAS, heeft bijgedragen tot bewustmaking om de introductie van invasieve planten in de tuinbouw in België tegen te gaan.

In België is één lopend Strategisch Natuurproject medegefinancierd. De doelstellingen van het BNIP-project worden hieronder beschreven.

BNIP

Geïntegreerde actie voor natuurbehoud in België (BNIP) LIFE14 IPE/BE/00002

Het geïntegreerde project Belgische natuur (BNIP), dat sinds 2015 wordt uitgevoerd, heeft tot doel de implementatie van de prioritaire actiekaders (Prioritised Action Frameworks of PAF's) voor Natura 2000 te vergemakkelijken in het Vlaamse en Waalse Gewest, alsook op federaal niveau in het Belgische deel van de Noordzee. Het projectteam, gecoördineerd door het Agentschap voor Natuur en Bos, werkt rond zeven pijlers: verbetering van het beheer van Natura 2000; opstellen van beheersplannen en actieplannen, zowel voor soorten als voor habitats; capaciteitsopbouw; communicatie naar de belanghebbenden; ontwikkeling van technische instrumenten en hulpmiddelen; implementatie van projecten met demonstratiewaarde; monitoring, met inbegrip van wetenschappelijke en sociaaleconomische onderzoeken om een betere kennis van habitats en soorten en ecosystemendiensten te verkrijgen. Naarmate het BNIP zijn einde nadert, worden de resultaten ervan steeds meer de motor van andere acties (bv. traditionele LIFE-projecten, agromilieuregelingen, kleinschalige proefprojecten) en van het nationale beleid (de nieuwe PAF's). Tot dusver is ongeveer 192 miljoen euro uitgetrokken voor de uitvoering van het PAF in het kader van het BNIP LIFE. Het project heeft ook de samenwerking en de dialoog tussen de regio's versterkt.

[Project summary](#)

Circulaire Economie en Levenskwaliteit

Acties die worden ondersteund in het kader van het onderdeel Circulaire Economie en Levenskwaliteit zullen bijdragen tot de verwezenlijking van belangrijke EU-beleidsdoelstellingen, zoals de overgang naar een circulaire economie, en tot de bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu en het leven. In het kader van dit onderdeel zullen Strategische Geïntegreerde Projecten (SIP) op regionale, multiregionale, nationale of transnationale schaal uitvoering geven aan milieu- of klimaatstrategieën of -actieplannen die door de autoriteiten van de lidstaten zijn ontwikkeld en vereist zijn krachtens specifieke milieu-, klimaat- of relevante energiewetgeving of -beleidsregels van de Unie. Deze projecten zullen er ook voor zorgen dat de belanghebbenden erbij worden betrokken en dat de coördinatie met en de inzet van ten minste één andere Europese, nationale of privéfinancieringsbron wordt bevorderd.

Dit onderdeel [voorheen LIFE Milieu en Hulpbronnefficiëntie en Milieugovernance en -informatie] heeft tot dusver 107 projecten in België medegefinancierd, goed voor een totale investering van 260 miljoen euro, waarvan 102,5 miljoen euro door de EU is verstrekt.

De afgeronde projecten hadden vooral betrekking op thema's als: geïntegreerd milieubeheer (groene en blauwe infrastructuur in de grijze randstedelijke landschappen van Vlaanderen); afvalwaterzuivering; watervoorziening; grondwaterbescherming en -sanering; diffuse en verspreide bronnen van vervuiling; luchtkwaliteitsmanagement; bouw- en sloopafval (bv. gips); ecodesign; schone technologieën (innovatieve recyclage- en upcyclagemethodes in de glasindustrie); verwerking van e-afval; coördinatie van menselijke biomonitoring op Europese schaal; overheidsopdrachten (in de tuinsector); duurzaam bodembeheer; milieuvriendelijke technieken in de bouwsector (waterafstotende middelen op basis van silicium); schonere technologieën (productie van hooggezuiverd polyfosforzuur); afvalrecyclage (ontwikkeling van nieuwe merken; en gebruik van bioafval en hergebruik van draf als grondstof voor de productie van twee soorten niet-alcoholische dranken); en beperking van de klimaatverandering (emissievrije en geluidsarme vuilniswagens). De meeste projecten werden gecoördineerd door internationale ondernemingen, lokale overheden, één ngo, kmo's, onderzoeksinstituten en professionele organisaties.

Er lopen zes projecten in België. Deze zijn gericht op: verbetering van de waterkwaliteit (vergroting van de beschikbare wateropslagcapaciteit door metaalverontreiniging uit waterlopen en uiterwaarden te verwijderen door middel van natuurgerichte sanering); afvalrecyclage (oplossing voor de economische terugwinning van thermoplastische kunststoffen en bijproducten) en afvalbenutting (innovatieve technologieën om nieuwe stromen van voormalige voedingsmiddelen te verwerken tot hoogwaardige diervoeders); risicobeoordeling en bescherming van de menselijke gezondheid (ecologische bestrijding van de eikenprocessierups); sanering van terreinen (in situ bodemsanering op slecht doorlatende terreinen door middel van hydraulische/pneumatische fracturering); en industriële risico's (ontwikkeling van epoxyharsen op basis van lignine op een pre-industriële schaal om de technische en commerciële levensvatbaarheid ervan aan te tonen als alternatief voor BPA in epoxyharsen voor hoogwaardige toepassingen).

Twee projecten werden medegefinancierd in het kader van het vroegere onderdeel Informatie & Communicatie. Het gesloten LIFE EWRW+-project heeft tussen 2013 en 2017 de jaarlijkse Europese Week van de Afvalvermindering gepromoot. Het lopende LIFE SWEAP-project heeft tot doel om illegale afvalhandel beter op te sporen, te verhinderen en te voorkomen.

In het kader van dit onderdeel zijn in België twee lopende Strategische Geïntegreerde Projecten medegefinancierd. Het IP Belini-project zal zich toespitsen op een welbepaald deel van het internationale stroomgebiedsdistrict van de Schelde dat representatief is voor het hele district, namelijk het stroomgebied van drie Belgische zijrivieren van de Schelde: de Zenne, de Dijle en de Demer. De doelstellingen van het LIFE-IP C-MARTLIFE-project worden hieronder beschreven.

Kringlopen sluiten voor minder plastic afval (LIFE-IP C-MARTLIFE) LIFE19 IPE/BE/000008

Voor de preventie en het beheer van kunststof- en verpakkingsafval zijn innovatie en kennisinvesteringen nodig om in Vlaanderen extra verbeteringen tot stand te brengen. De Vlaamse regering heeft een Actieplan Kunststoffen ontwikkeld, dat erop gericht is de doelstellingen van de Europese strategie voor kunststoffen in een circulaire economie te bereiken.

Dit geïntegreerde LIFE-project zal uitvoering geven aan het Vlaamse afvalbeleid, met een specifieke focus op het versnellen en versterken van het Actieplan Kunststoffen, maar ook gericht op andere afvalstromen zoals textiel, zwerfvuil op zee, bouw- en sloopafval, luiers, voedselafval of grensoverschrijdend transport.

Verwachte resultaten zijn onder meer:

- 90% inzameling van drankverpakkingen tegen 2022.
- Alle verpakkingen zijn herbruikbaar, recycleerbaar, composteerbaar of biologisch afbreekbaar tegen 2025, met 25% en 50% gerecycleerde inhoud in PET-flessen tegen respectievelijk 2022 en 2025.
- Verhoogd recyclagepercentage met gesloten kringlopen van 80% voor kunststoffen in voedselverpakking, textiel, bouw.
- Verordening inzake het gebruik van cateringmateriaal voor eenmalig gebruik op evenementen en voor regeringen.
- Een Green Deal inzake afvalpreventie in de distributiesector.

[Project summary](#)

LIFE Bepanking van en aanpassing aan de klimaatverandering

Het onderdeel 'Bepanking van en aanpassing aan de klimaatverandering' van LIFE zal acties ondersteunen die het beleidskader voor energie en klimaat voor 2030 helpen implementeren en helpen voldoen aan de verbintenissen van de Europese Unie in het kader van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Projecten in het kader van dit onderdeel zullen bijdragen tot een op hernieuwbare energie gebaseerde en klimaatbestendige economie. In het kader van dit onderdeel zullen Strategische Geïntegreerde Projecten (SIP) op regionale, multiregionale, nationale of transnationale schaal uitvoering geven aan milieu- of klimaatstrategieën of -actieplannen die door de autoriteiten van de lidstaten zijn ontwikkeld en vereist zijn krachtens specifieke milieu-, klimaat- of relevante energiewetgeving of -beleidsregels van de Unie. Deze projecten zullen er ook voor zorgen dat de belanghebbenden erbij worden betrokken en dat de coördinatie met en de inzet van ten minste één andere Europese, nationale of privéfinancieringsbron wordt bevorderd.

Tot nog toe heeft het onderdeel 'Klimaatverandering' 14 projecten medegefinancierd in België. De totale investering voor deze projecten bedraagt 74,5 miljoen euro, waarvan de EU 29 miljoen euro verstrekt.

Drie ervan zijn afgesloten. LIFE-Dairyclim heeft bijgedragen tot de vermindering van de klimaateffecten en van de uitstoot van broeikasgassen in de melkveehouderij. LIFE DRB, dat tot doel had de uitstoot van broeikasgassen van een fabriek in de staalindustrie te verminderen, en LIFE_SF6-FREE, dat tot doel had klimaatvriendelijke alternatieven voor SF6 in deeltjesversnellers te demonstreren, te valideren en op de markt te brengen, liepen beide af zonder de verwachte resultaten te bereiken. LIFE Beverage, dat tot doel had de uitstoot van broeikasgassen van de productie van dranken in België en het VK te verminderen, werd slechts met gedeeltelijke resultaten afgesloten. LIFE FRONT ontwikkelde een methodologie om belemmeringen weg te nemen voor de standaardisering van ontvlambare koelmiddelen die worden gebruikt in koel-, klimaatregelings- en warmtepomptoeepassingen. LIFE MaxiMiseR heeft een zeer waardevolle bijdrage geleverd aan de randvoorwaarden voor de planning voor 2050 op EU-niveau.

Er zijn vijf lopende projecten. Het algemene doel van het LIFE UNIFY-project is de EU-lidstaten te helpen snel en doeltreffend over te schakelen op koolstofarme en veerkrachtige economieën door de horizontale en verticale samenhang te bevorderen tussen: 1. de programmering van EU-middelen, 2. Nationale Energie- en Klimaatplannen (NECP's), en 3. Langetermijnstrategieën (LTS). LIFE SPARC stelt maatregelen voor om het Schelde-estuarium en het sterk verstedelijkte gebied ervan bestand te maken tegen de klimaatverandering. Life SMART wil een innovatieve en kosteneffectieve oplossing ontwikkelen die hernieuwbare energieën integreert in het staalproductieproces. NATURAL HVACR 4 LIFE heeft tot doel innovatieve, geïntegreerde installaties voor verwarming, ventilatie, airconditioning en koeling (HVACR) met een natuurlijk koudemiddel te demonstreren. De algemene doelstelling van LIFE ETX is het klimaatbeheer te verbeteren en de werking van de EU-ETS te optimaliseren door middel van wetenschappelijke beoordeling, pleitbezorging, een bredere en sterkere participatie van het maatschappelijk middenveld en internationale samenwerking. De overkoepelende doelstelling van het LIFE PACT-project is het ontwikkelen en testen van een geïntegreerde aanpak van de aanpassing aan de klimaatverandering in de steden, waarbij een beroep wordt gedaan op de inspanningen van meerdere belanghebbenden, waaronder lokale overheden, burgers, universiteiten en privéactoren, om op een meer doeltreffende manier op de natuur gebaseerde oplossingen (Nature Based Solutions of NBS) te implementeren. De belangrijkste doelstelling van LIFE ACLIMA is het demonstreren van technologieën en hulpmiddelen voor de land- en tuinbouwsector om de beschikbaarheid van water te vergroten en de veerkracht van het waterlandschap te versterken met het oog op aanpassing aan de effecten van de klimaatverandering (hittegolven, droogte en overstromingen).

In het kader van dit onderdeel is in België één Strategisch Geïntegreerd Project medegefinancierd. De doelstellingen van het LIFE IP BE REEL-project worden hieronder beschreven.

Renovatie voor energiezuinig wonen in België (LIFE IP BE REEL!) LIFE16 IPC/BE/00005

Het project "België renoveert voor energie-efficiënt wonen" (LIFE IP BE REEL!) zal de noodzakelijke voorwaarden scheppen voor de volledige uitvoering van de strategische plannen voor de renovatie van woningen in het Vlaamse en Waalse gewest in België. Het projectteam zal de meest geschikte structurele maatregelen ontwikkelen, evalueren, verfijnen en demonstreren om het renovatietempo op lange termijn te verhogen en de energieprestaties van alle bestaande woongebouwen te verbeteren tegen 2050. Het zal ook innovatieve technische concepten en hulpmiddelen voor renovatie en aanpassing van gebouwen ontwerpen en implementeren, samen met financiële instrumenten om renovatie te stimuleren. Daarnaast zal het projectteam steun verlenen voor capaciteitsopbouw en opleiding; richtsnoeren voor de bouwsector opstellen; de samenwerking tussen de belanghebbenden, besturen en lokale autoriteiten versterken; en synergieën tot stand brengen tussen het Vlaamse en Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Er zullen demonstratieacties worden ondernomen in Gent, Antwerpen, Mechelen, Moeskroen en La Louvière, die rechtstreeks zullen bijdragen tot de implementatie van de actieplannen voor duurzame energie en klimaat (SECAP's) in deze steden. Op langere termijn beoogt het project de lage-emissie strategieën van alle steden en gemeenten in Vlaanderen en Wallonië, alsook van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, te beïnvloeden.

[Project summary](#)

LIFE Overgang naar schone Energie

Voortbouwend op de programma's Intelligente energie voor Europa (2003-2013) en Energie-efficiëntie van Horizon 2020 (2014-2020) blijft het subprogramma Transitie naar Schone Energie van LIFE de uitvoering van het EU-beleid op het gebied van duurzame energie ondersteunen. Het is er met name op gericht de overgang naar een energie-efficiënte, op hernieuwbare energie gebaseerde, klimaatneutrale en -veerkrachtige economie in heel Europa te bevorderen.

Het subprogramma Overgang naar Schone Energie van LIFE ondersteunt projecten op de volgende vijf actieterreinen:

- 1) Opbouw van een nationaal, regionaal en lokaal beleidskader ter ondersteuning van de overgang naar schone energie;
- 2) Versnelde uitrol van technologie, digitalisering, nieuwe diensten en bedrijfsmodellen en verbetering van de daarmee samenhangende professionele vaardigheden op de markt;
- 3) Aantrekken van privéfinanciering voor duurzame energie;
- 4) Ondersteuning van de ontwikkeling van lokale en regionale investeringsprojecten;
- 5) Burgers betrekken en mondiger maken bij de overgang naar schone energie.

Meer weten over LIFE?

- Ga naar de [LIFE-website](#) en de [LIFE-projectdatabase](#)

- Volg het LIFE-programma op de sociale media:

- Meld u aan voor het [LIFE-programma](#) en de [CINEA Clean Energy-nieuwsbrieven](#)

- **Neem contact op met het nationale contactpunt van LIFE in uw lidstaat:**

Naam: Mr Wim SMITS, Deputy-director Gebiedsgerichte Werking (AGENTSCHAP NATUUR & BOS)
Mr Ludo HOLSBEEK (Vlaamse Overheid)

Adres: Havenlaan 88 Bus 88
B – 1060 Brussels
Koning Albert II-laan 20 bus 8, 3G22
B – 1000 Brussels

Tel: +32 492 23 79 15
+32 498 19 49 67

E-mail: wim.smits@vlaanderen.be
ludo.holsbeek@vlaanderen.be

Website: [Federal service for Health, Food chain safety and Environment](#)
[Vlaamse Overheid](#)

Het Monitoringteam voor België

NEEMO EEIG – PROSPECT

Adres: Rue du Prince Royal, 83
B-1050 Brussels

Tel: +32 2 514 55 3

E-mail: prospect@neemo.eu

Lopende LIFE-projecten voor Natuur en Biodiversiteit				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniem en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
Connectiviteit van het Natura-2000-netwerk in het overschrijdend gebied aan de Belgisch-Nederlandse grens in het Maasbekken	LIFE13 NAT/BE/001067	LIFE Pays mosan	https://www.lifepaysmosan.eu/	07/2014 -> 09/2022
Actieplan voor de verbetering van de habitats van bedreigde Europese soorten in de Demervallei door brede samenwerking	LIFE15 NAT/BE/000760	LIFE Delta	https://www.natuurpunt.be/pagina/life-delta	09/2016 -> 08/2022
Herstel en behoud van (semi-)natuurlijke habitats in de oostelijke Ardennen (België)	LIFE15 NAT/BE/000774	LIFE NARD-US	http://www.life-nardus.eu	07/2016 -> 06/2023
Stroomafwaartse vismigratie langs de lage Maas	LIFE16 NAT/BE/000807	LIFE4FISH	https://edfluminus.edf.com/en/edf-luminus/our-activities/produce-energy/hydroelectricity/life4fish/innovation-at-the-service-of-wildlife	10/2017 -> 03/2022
Groene valleien: het behoud van habitats verbinden met het beheer van biomassa op lange termijn en de multistakeholderbenadering	LIFE17 NAT/BE/000445	LIFE Green valleys	https://www.natuurpunt.be/pagina/inleiding-life-green-valleys	09/2018 -> 08/2025
Life Nardus & Limosa, grootschalig herstel van nardus graslanden & behoud van weidevogels in De Kempen (BE-NL)	LIFE18 NAT/BE/000576	LIFE Nardus & Limosa	https://www.natuurpunt.be/pagina/doelstellingen-life-nardus-limosa	07/2019 -> 11/2025
De steriele triploïde methode voor populatiecontrole van aquatische invasieve fauna: proefproject op de Amerikaanse brulkikker	LIFE18 NAT/BE/001016	LIFE 3n-Bullfrog	https://www.natuurenbos.be/stierkikker	10/2019 -> 03/2025
Ecologisch herstel van rivieren en bossen in de diepe valleien van de bekkens van de Ourthe, de Amblève, de Vesder en de Our	LIFE19 NAT/BE/000054	LIFE VALLEES ARDENNAISES	http://biodiversite.wallonie.be/fr/life-vallees-ardennaises.html?IDC=6290	09/2020 -> 09/2028
Prioritaire acties voor graslanden, bossen en aanverwante soorten in Wallonië (BE) en de regio Grand-Ouest (FR)	LIFE19 NAT/BE/000093	LIFE Connexions	https://www.life-connexions.eu/	09/2020 -> 09/2028
Totstandbrenging van geïntegreerde en snelle maatregelen ter bestrijding van invasieve uitheemse soorten	LIFE19 NAT/BE/000953	LIFE RIPARIAS	http://www.riparias.be/	01/2021 -> 12/2026
Duinherstel door het aanpakken van invasieve uitheemse soorten	LIFE20 NAT/BE/001442	LIFE DUNIAS	N/A	10/2021 ->10/2026
Geïntegreerd project Belgische Natuur	LIFE14 IPE/BE/000002	BNIP	https://www.life-bnip.be/	12/2015 ->12/2023

Lopende LIFE-projecten voor Circulaire Economie en Levenskwaliteit				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniem en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
Op natuurlijke en duurzame wijze metaalverontreiniging in rivieren en beken in kwetsbare natuurgebieden te reduceren om de wateropslagcapaciteit te vergroten	LIFE18 ENV/BE/000286	LIFE NARMENA	https://www.ovamenglish.be/life-narmena-0	07/2019 ->08/2025
Recycling van hoogwaardige secundaire thermoplasten en kritische grondstoffen afkomstig van gemengde AEEA- en EoL-voertuigen	LIFE18 ENV/BE/000368	Life PlasPLUS	https://www.lifeplasplus.eu/	07/2019 ->12/2022
Ecologische bestrijding van de eikenprocessierups (Thaumetopoea processionea) als niet-chemische oplossing)	LIFE19 ENV/BE/000102	LIFE oak processionary	https://eikenprocessierups.life/	09/2020 ->08/2025
Demonstratie van innovatieve technologieën om nieuwe stromen van voormalige voedingsmiddelen te verwerken tot hoogwaardige diervoeders)	LIFE19 ENV/BE/000244	LIFE F3	https://life.trotec.be	09/2020 ->08/2023
In situ bodemsanering op slecht doorlatende terreinen mogelijk maken door middel van hydraulische/pneumatische fracturering	LIFE20 ENV/BE/000597	FRAC-IN	N/A	01/2022 ->12/2025
Valorisatie van ligninebiomassa in concurrerende componenten ter geleidelijke vervanging van BPA in de formulering van epoxyharsen	LIFE20 ENV/BE/000671	LIFE VIABLE	N/A	09/2021 ->08/2025
Project inzake de overbrenging van afvalstoffen – Handhavingsmaatregelen	LIFE17 GIE/BE/000480	LIFE SWEAP	https://www.sweap.eu/	07/2018 ->06/2023
Belgisch Initiatief om een stap voorwaarts te zetten naar een goede toestand in het stroomgebied van de Schelde	LIFE15 IPE/BE/000014	BELINI	https://www.life-belini.be	07/2018 ->06/2023
Circulaire materiaalbenadering betreffende streefcijfers voor restafval en een zwerfvuilvrije omgeving	LIFE19 IPE/BE/000008	LIFE-IP C-MARTLIFE	https://www.vlaco.be/kenniscentrum/onderzoeksprojecten/cmartlife	04/2020 ->12/2027

Lopende LIFE-projecten voor Beperking van en Aanpassing aan de Klimaatverandering				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniem en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
Vervanging van F-gas: demonstratie van innovatieve, geïntegreerde HVACR-installaties met natuurlijk koudemiddel	LIFE18 CCM/BE/001182	NATURAL HVACR 4 LIFE	https://www.naturalhvacr4life.eu	06/2019 -> 06/2022
Nieuwe torrefactietechnologieën toegepast op CO ₂ -reductie: integratie van biomassa-afval in het staalproductieproces	LIFE19 CCM/BE/001215	Life SMART	https://www.life-smart.eu/	06/2020 -> 05/2023
Ruimte voor de Adaptatie van de Schelde aan klimaatverandering	LIFE16 CCA/BE/000107	LIFE SPARC	https://www.natuurenbos.be/sparc	09/2017 -> 08/2022
De EU samenbrengen op het gebied van klimaatmaatregelen	LIFE18 GIC/BE/001190	LIFE UNIFY	https://unify.caneurope.org/	09/2019 -> 08/2022
LIFE ETX - Emissiehandel extra. De emissiehandel laten werken voor de EU-burgers en het klimaat	LIFE20 GIC/BE/001662	LIFE ETX	https://etextra.org/about/	07/2021 -> 06/2024
België renoveert voor energie-efficiënt wonen	LIFE16 IPC/BE/00005	LIFE IP BE REEL	https://www.be-reel.be/	01/2018 ->12/2024